

การศึกษาผลกระทบของการระบาดของโควิด 19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ Study on Impacts of Covid 19 Pandemic on International Tourism.

จินตนา ไชยทองศรี¹, คมกริช วงศ์แหะ² และอุทิศ พงศ์จิรวัดนา³

Jintana Chaitongsri¹, Komkrit Wongkhae² and Utis Bhongchirawattana³

¹นิสิต ปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และการเงิน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master Student of Economics and Finance Mahasarakham University

^{2,3}Lecturer from the Faculty Accounting and Management Mahasarakham University

Corresponding Author Email: chaitongsir.998866@gmail.com

Received: 27 February 2023

Revised: 30 March 2023

Accepted: 3 April 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ในช่วงการระบาดของโควิด 19 2. เพื่อจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 โดยใช้วิธีค่าระดับและแนวโน้ม และ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบจำลองถดถอยแบบหลายทางเลือก โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่จัดกลุ่มตามรายชื่อประเทศตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ จำนวน 91 ประเทศ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยและจากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สมการถดถอย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยว คือ ดัชนีการถือครองดาว และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยว คือ ดัชนีการถือครองดาว และค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุข 2) การจัดกลุ่มประเทศตามผลกระทบของโควิด-19 ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ 2.1) กลุ่มประเทศนิ่ง (Still, Q1) 2.2) กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong, Q2) 2.3) กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile, Q3) 2.4) กลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive, Q4) และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวในการแบ่งกลุ่มได้จำนวนประเทศในแต่ละกลุ่มเท่ากับ 24 11 48 และ 8 ประเทศตามลำดับ และการจัดกลุ่มโดยใช้รายได้จากการท่องเที่ยวมีจำนวนประเทศในแต่ละกลุ่มเท่ากับ 38 6 40 และ 7 ประเทศตามลำดับ

คำสำคัญ: ผลกระทบการท่องเที่ยว, นโยบายโควิด 19, การพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยว

Abstract

This research consists purposes were 1. to study factors affecting changes in the number of tourists and income during the COVID-19 outbreak 2. to group countries according to the nature of the change in the number of tourists and change in tourism income during the COVID-19 outbreak, using a level and trend method and 3. to study the grouping among different countries, in relation to the change in the number of tourists and the change in tourism income during the COVID-19 outbreak. We employed a multivariate regression model to estimate the parameters of interest. The target groups are grouped according to the list of countries according to geographical regions, totaling 91 countries. Then, the data collected from research tools and other related information documents are analyzed by regression equations. The results revealed that 1) factors significantly

determine variation of number of tourists was lockdown index. Factors that affect changes in tourism income are lockdown index and public health expenditure 2) Using quadrant analysis to divide groups of country into 4 groups which are 2.1) still (Q1) 2.2) strong (Q2) 2.3) volatile (Q3) and 2.4) massive (Q4) and 3) the number of countries consist in each group are 24 11 48 and 8 countries respectively for number of tourist and 38 6 40 and 7 countries respectively for tourism income.

Keywords: Tourism Impact, COVID-19 Policy, Reliance on Tourism Income

บทนำ

การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เป็นกลไกที่สำคัญที่หลายประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการท่องเที่ยวมีการจับจ่ายใช้สอยและเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจในหลายประเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศผ่านภาคการบริการ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง บริษัทนำเที่ยวและอื่น ๆ ก่อให้เกิดการจ้างงานต่อคนในพื้นที่ (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 1996) ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังครัวเรือน ทำให้แต่ละภาคส่วนของเศรษฐกิจมีการพึ่งพาอาศัยกันและเกิดการเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่มีการแพร่ระบาดจากเมืองอู่ฮั่นประเทศจีน ซึ่งเป็นการพบเชื้อไวรัสเป็นครั้งแรก เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2019 และได้เกิดการระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การระบาดใหญ่ของโควิด 19 เป็นหนึ่งในเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก (Our World in Data, 2022) ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ทำให้ในหลายประเทศมีมาตรการเพื่อควบคุมโรคระบาด มีข้อจำกัดในการเดินทางเข้าออกประเทศที่เข้มงวด เช่น มีการ ล็อกดาวน์ จำกัดขอบเขตในการเดินทาง การตรวจหาเชื้อโควิด 19 การกักกันโรค และการได้รับวัคซีน (Herby et al., 2022) ซึ่งเป็นมาตรการที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน จะเห็นว่านโยบายเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวต่างประเทศ จากการระบาดของโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของโลก แต่ในการระบาดนั้นยังส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงในการเดินทางของนักท่องเที่ยว การระบาดใหญ่ได้กำหนดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสังคม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม ในมาตรการที่ดำเนินการโดยรัฐบาล ส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงในการเดินทางและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว Lopes (2021) ในระหว่างวิกฤตการณ์และหลังวิกฤตการณ์การระบาดใหญ่ของโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงของความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในการเดินทาง จากการศึกษาของ Golets (2021) การรับรู้ความรุนแรงของโควิด 19, การรับรู้ความน่าจะเป็นของการติดเชื้อ, และระยะเวลาที่คาดว่าจะเกิดการระบาดใหญ่ ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางและ Gao (2022) พบว่า วิกฤตสุขภาพมีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ อัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นส่งผลให้การท่องเที่ยวลดลง และ จำนวนผู้ป่วยสะสม ยังลดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา รวมถึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงและรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาลดลง

ดังนั้น จากหลักการความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของการระบาดของโควิด19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ อันจะเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการและฐานข้อมูลการวิจัยให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ในช่วงการระบาดของโควิด 19
2. เพื่อจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 โดยใช้วิธีระดับและแนวโน้ม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ประกอบด้วย ประเทศทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด 19 จำนวน 91 ประเทศ ระหว่างปี 2019 และ 2020

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประเทศที่สุ่มจากความสมบูรณ์ของข้อมูลจำนวน 91 ประเทศ เป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Sectional Data) ที่มีข้อมูลจาก 91 ประเทศ ที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ได้แก่ จำนวนนักท่องเที่ยว (Number of Tourists) รายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Revenues) รายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP Per Capita) ค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุข (Public Health Expense) ช่วงเวลาที่เกิดการระบาด (Period) จำนวนผู้ป่วยสะสม (Accumulate Infection) ดัชนีความเข้มงวด ล็อคดาวน์ประเทศ (Lock Down) การศึกษานี้แบ่งรายชื่อประเทศตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ ดังนี้ กลุ่ม East Asia & Pacific ได้แก่ Australia, China, Colombia, Fiji, Indonesia, Japan, Malaysia, Mongolia, Myanmar, New Zealand, Papua New Guinea, Philippines, Singapore, Solomon Islands, Thailand, Vanuatu , กลุ่ม Europe & Central Asia ได้แก่ Austria, Azerbaijan, Belarus, Belgium, Bulgaria, Croatia, Denmark, Estonia, Finland, France, Georgia, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Italy, Jordan, Kazakhstan, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Moldova, Netherlands, Norway, Portugal, Romania, Serbia, Slovenia, Spain, Sweden, Ukraine, United kingdom, กลุ่ม Latin America & Caribbean ได้แก่ Algeria, Belize, Bolivia, Cambodia, Costa Rica, Cuba, Dominica, Dominican Republic, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guyana, Honduras, Jamaica, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Trinidad and Tobago, กลุ่ม Middle East & North Africa ได้แก่ Bahrain, Kuwait, Malta, Morocco, Oman, Qatar, Tunisia, United Arab Emirates กลุ่ม South Asia ได้แก่ Nepal, Sri Lanka และกลุ่ม Sub-Saharan Africa ได้แก่ Burkina Faso, Chad, Eswatini, Ethiopia, Madagascar, Mauritius, Namibia, Niger, Seychelles, South Africa, Togo, Yganda, Zambia

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบจำลองสมการถดถอย แบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้วิธีประมาณค่าสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จัดกลุ่มโดยวิธีระดับและแนวโน้ม และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพหลายทางเลือก (Multinomial Logit Model) วิธีระดับและแนวโน้ม (Level and Trend Quadrant Method) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศโดยวิธีจุดภาค ระดับ และแนวโน้มประเทศจะถูกกำหนดเป็น 4 กลุ่ม จัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงที่มีการระบาดของ COVID-19 รูปที่ 1 แสดง LTQM matrix (อรรพรรณ ตันศิริภักษ์ธรรม, 2014) ผู้วิจัยจะแบ่งตามค่าเฉลี่ยของรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวในปีแรกของการศึกษาคือปี 2019 (ค่าเฉลี่ยของ Initial Level) ส่วนแกนนอนคือเปอร์เซ็นต์การเติบโต (Growth) ในการสร้าง 4 ส่วนจุดภาค ประกอบด้วย จุดภาคแรก Q1 กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) ได้แก่ประเทศที่มีค่าเริ่มต้นสูง

และอัตราการเติบโตสูงประเทศ จตุภาคของ Q2 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) ได้แก่ประเทศที่มีค่าเริ่มต้นต่ำแต่มีการเติบโตสูง จตุภาค Q3 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) จตุภาคนี้นับรวมถึงประเทศที่มีค่าเริ่มต้นสูงแต่เติบโตต่ำ ประเทศต่าง ๆ สุดท้ายในจตุภาค Q4 กลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) คือ ประเทศที่มีค่าเริ่มต้นต่ำและมีการเติบโตต่ำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ โดยใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross sectional data) โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้คือ World Travel & Tourism Council (WTTC), The World Bank และ Our World in Data (WHO)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย 1 และ 3 ตามแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

4.1) แบบจำลองสมการถดถอยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

$$\begin{aligned} INC_i &= \beta_0 + \beta_1 Period_i + \beta_2 Infections_i + \beta_3 Health Exp_i + \beta_4 Income share_i \\ &\quad + \alpha_j Lock Down_i + \mu_i \\ TOU_i &= \beta_0 + \beta_1 Period_i + \beta_2 Infections_i + \beta_3 Health Exp_i + \beta_4 Income share_i \\ &\quad + \alpha_j Lock Down_i + \mu_i \end{aligned}$$

เมื่อ INC_i = เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี 2019 และ 2020 TOU_i = เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงนักท่องเที่ยวระหว่างปี 2019 และ 2020 $Period_i$ = ระยะเวลาของการระบาดจากวันแรกที่พบผู้ติดเชื้อถึงเดือนธันวาคม 2020

$Infections_i$ = จำนวนผู้ป่วยสะสมถึงเดือนธันวาคม 2020 $Health Exp_i$ = ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขปี 2020

$Income share_i$ = สัดส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อ GDP ในปี 2019 $Lock Down_i$ = ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ

4.2) แบบจำลอง Multinomial logit ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

$$\begin{aligned} \ln \left[\frac{P_1}{P_4} \right] &= \beta_0 + \beta_1 GDPP_i + \beta_2 Period_i + \beta_3 Infections_i + \beta_4 Health Exp_i \\ &\quad + \beta_5 Income share_i + \alpha_j Lock Down_i + \mu_i \\ \ln \left[\frac{P_2}{P_4} \right] &= \alpha_0 + \alpha_1 GDPP_i + \alpha_2 Period_i + \alpha_3 Infections_i + \alpha_4 Health Exp_i \\ &\quad + \alpha_5 Income share_i + \alpha_j Lock Down_i + \mu_i \\ \ln \left[\frac{P_3}{P_4} \right] &= \lambda_0 + \lambda_1 GDPP_i + \lambda_2 Period_i + \lambda_3 Infections_i + \lambda_4 Health Exp_i \\ &\quad + \lambda_5 Income share_i + \alpha_j Lock Down_i + \mu_i \end{aligned}$$

เมื่อ P_1 ถึง P_4 ความน่าจะเป็นที่ประเทศนั้นจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประเทศนิ่ง (Still), กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong), กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) และกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) ตามลำดับ ตัวแปรอื่น ๆ นิยามตามแบบจำลอง OLS

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสมการถดถอยแบบตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของการระบาดของโควิด19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

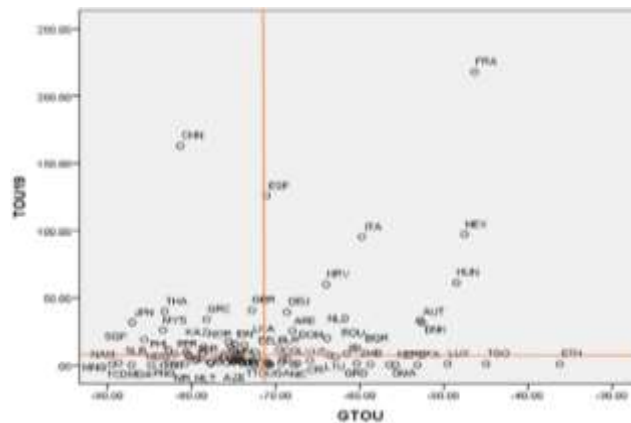
1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ในช่วงการระบาดของโควิด19

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบปัญหา Multicollinearity เพื่อเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในระดับสูง โดยค่า correlation coefficient มีค่าอยู่ระหว่าง -0.8 และ 0.8 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ผลการประมาณค่าสมการพบว่า แบบจำลองการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยว พบว่า จากผลการศึกษาตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.252 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้านโยบายการล็อกดาวน์ประเทศมีความเข้มงวดมาก จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวหดตัวลง -0.252 เปอร์เซ็นต์ ส่วนแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ โดยที่ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.410 ซึ่งอธิบายได้ว่าค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัว 1.410 เปอร์เซ็นต์ และดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.34 อธิบายได้ว่าหากประเทศไหนมีความเข้มงวดในนโยบายการล็อกดาวน์ประเทศมากจะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวมีการหดตัวเพิ่มขึ้น

2. การจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยว ในช่วงการระบาดของโควิด 19

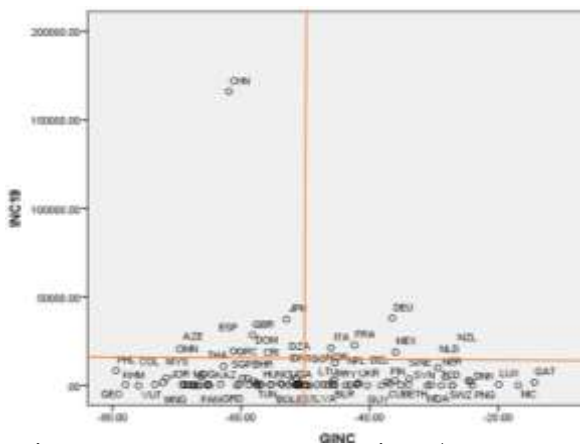
ผลการวิจัยพบว่า การจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยว ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.1 การจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย Q1 กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) มี 24 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Belarus, Belize, Bulgaria, Burkina Faso, Colombia, Costa Rica, Dominica, Dominican Republic, Ethiopia, Grenada, Honduras, Jamaica, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Nicaragua, Niger, Romania, Seychelles, Togo, Trinidad and Tobago, Uganda, Vanuatu, Zambia ส่วน Q2 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) มี 11 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Austria, Croatia, Denmark, France, Germany, Hungary, Italy, Mexico, Netherlands, Spain, United Arab Emirates ในกลุ่ม Q3 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มี 48 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Algeria, Australia, Azerbaijan, Bahrain, Belgium, Bolivia, Cambodia, Chad, Cuba, El Salvador, Estonia, Eswatini, Fiji, Finland, Georgia, Guatemala, Guyana, Iceland, Indonesia, Jordan, Kazakhstan, Kuwait, Madagascar, Malta, Mauritius, Moldova, Mongolia, Morocco, Myanmar, Namibia, Nepal, New Zealand, Norway, Oman, Panama, Papua New Guinea, Paraguay, Peru, Philippines, Qatar, Serbia, Slovenia, Solomon Islands, South Africa, Sri Lanka, Sweden, Tunisia, Ukraine และในกลุ่ม Q4 กลุ่มประเทศเสียหายมาก มี 8 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ China, Greece, Japan, Malaysia, Portugal, Singapore, Thailand, United kingdom

รูปภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว (ที่มา: จินตนา ไชยทองศรี, 2565)

2.2 การจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยว ประกอบด้วย Q1 กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) มี 38 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Algeria, Austria, Belarus, Belgium, Bolivia, Burkina Faso, Chad, Croatia, Cuba, Denmark, El Salvador, Estonia, Eswatini, Ethiopia, Finland, Guyana, Honduras, Kuwait, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Moldova, Morocco, Nepal, New Zealand, Nicaragua, Niger, Norway, Papua New Guinea, Paraguay, Qatar, Romania, Serbia, Slovenia, Sweden, Togo, Trinidad and Tobago, Ukraine ส่วน Q2 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) มี 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Australia, France, Germany, Italy, Mexico, Netherland ในกลุ่ม Q3 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มี 40 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ Azerbaijan, Bahrain, Belize, Bulgaria, Cambodia, Colombia, Costa Rica, Dominica, Dominican Republic, Fiji, Georgia, Greece, Grenada, Guatemala, Hungary, Iceland, Jamaica, Jordan, Kazakhstan, Madagascar, Malaysia, Malta, Mauritius, Mongolia, Myanmar, Namibia, Oman, Panama, Peru, Portugal, Seychelles, Singapore, Solomon Islands, South Africa, Sri Lanka, Tunisia, Uganda, United Arab Emirates, Vanuatu, Zambia และในกลุ่ม Q4 กลุ่มประเทศเสียหายมาก มี 7 ประเทศ ได้แก่ ประเทศ China, Indonesia, Japan, Philippines, Spain, Thailand, United kingdom

รูปภาพที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยว (ที่มา: จินตนา ไชยทองศรี, 2565)

3. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) พบว่า ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.133 มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.009 ซึ่งอธิบายได้ว่าประเทศที่มีความเข้มงวดในนโยบายการล็อกดาวน์ประเทศมากโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มประเทศนิ่ง (Still) จะมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) ส่วนกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) พบว่า GDP Per Capita ของปี 2019 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.005 หากประเทศที่มีความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจมีโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) จำนวนผู้ป่วยสะสมถึงเดือนธันวาคม 2020 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.002 ประเทศที่มีการรับมือกับการระบาดและการจัดการกับผู้ป่วยมีความสามารถและความพร้อมต่อระบบสาธารณสุขในการจัดการดูแลกับผู้ติดเชื้อซึ่งจะมีโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) มากกว่า กลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) สัดส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อ GDP ในปี 2019 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.255 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าหากประเทศที่มีการพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวมากความน่าจะเป็นที่จะเป็นกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) จะลดน้อยลง เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) ในกลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) พบว่า GDP Per Capita ของปี 2019 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0001 ประเทศที่มีความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจมีโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มากเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) จำนวนผู้ป่วยสะสมถึงเดือนธันวาคม 2020 มีค่าสัมประสิทธิ์ มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.043 พบว่า ประเทศนั้นแสดงถึงความสามารถและความพร้อมต่อระบบสาธารณสุขในการจัดการดูแลกับผู้ติดเชื้อซึ่งจะมีโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มากกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) และสัดส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อ GDP ในปี 2019 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.238 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าหากประเทศไหนเกิดการพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวมากความน่าจะเป็นที่จะเป็นประเทศเปราะบาง (Volatile) จะลดน้อยลง เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) จากผลการศึกษาของกลุ่มประเทศนิ่ง (Still) กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) เมื่อเปรียบเทียบดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ ระหว่างกลุ่ม จะเห็นว่ากลุ่มประเทศนิ่ง (Still) อันดับ 1 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.133 กลุ่มประเทศนิ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.133 อันดับ 2 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.121 และอันดับ 3 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.119 ซึ่งอธิบายได้ว่าถ้าหากมีความเข้มงวดในนโยบายการล็อกดาวน์ประเทศมากโอกาสที่จะตกอยู่ในกลุ่มกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) น้อยที่สุด ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยว โดยแบบจำลองที่ได้จากการประมาณค่าคือ กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) เทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวจากผลการศึกษาเมื่อพิจารณาช่วงความเชื่อมั่น (Confidence interval, IC) ที่ระดับ 90% 95% และ 99% พบว่าตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อค่า ln (odd) เมื่อ Odd คืออัตราส่วนของความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจต่อความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์อ้างอิงอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติประกอบด้วย กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) จากผลการศึกษาพบว่า ไม่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่ม เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) ส่วนกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) พบว่า สัดส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวต่อ GDP ในปี 2019 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.509 ซึ่งอธิบายได้ว่าประเทศที่การพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวมากความน่าจะเป็นที่จะเป็นกลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) จะลดน้อยลง เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive) และกลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) พบว่า ไม่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่ม เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเสียหายมาก (Massive)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของการระบาดของโควิด19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด19 พบว่า ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยว หากประเทศไหนมีความเข้มงวดในนโยบายการล็อกดาวน์ประเทศมากจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมีการหดตัวเพิ่มขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่า ได้ว่าค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวหดตัวน้อยลง

2. เพื่อจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 พบว่า การจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว Q1 กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) มี 24 ประเทศ Q2 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) มี 11 ประเทศ Q3 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มี 48 ประเทศ และ Q4 กลุ่มประเทศเสียหายมากมี 8 ประเทศ ส่วนการจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยว Q1 กลุ่มประเทศนิ่ง (Still) มี 38 ประเทศ Q2 กลุ่มประเทศแข็งแกร่ง (Strong) มี 6 ประเทศ Q3 กลุ่มประเทศเปราะบาง (Volatile) มี 40 ประเทศ และ Q4 กลุ่มประเทศเสียหายมากมี 7 ประเทศ

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการถูกจัดกลุ่มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 จากการศึกษาถ้าประเทศไหนมีการพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวมาก ประเทศเหล่านั้นจะมีโอกาสที่จะเกิดความสูญเสียมากขึ้นทั้งในด้านการวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวและการวัดจากรายได้จากการท่องเที่ยว

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของการระบาดของโควิด19 ต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด19 ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวคล้ายกับ Politis (2021) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางระหว่างการล็อกดาวน์โควิด 19 พบว่าความถี่การเดินทางลดลงเนื่องจากการล็อกดาวน์ ซึ่งสอดคล้องกับ Farzanegan (2020) ทำการศึกษาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศและการระบาดของโควิด 19 พบว่า การระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญเชิงนโยบาย

2. จากการศึกษาการจัดกลุ่มประเทศตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด 19 ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดกลุ่มประเทศ ดัชนีความเข้มงวดล็อกดาวน์ประเทศ ซึ่งสามารถความคุมการระบาดของโรค

ระบาดขณะเดียวกันก็จะส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้วย คล้ายกับ Khalid (2021) พบว่า การใช้มาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของการระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. จากผลกระทบของโควิด 19 บางประเทศได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดค่อนข้างรุนแรง บทความนี้นำเสนอวรรณกรรมเกี่ยวกับโควิด 19 ด้วยแนวทางใหม่ ซึ่งช่วยให้สามารถจัดกลุ่มประเทศต่าง ๆ ตามผลกระทบที่นโยบายโควิด 19 มีต่อแหล่งรายได้ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้หลักของประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจหดตัวและบางประเทศยังไม่ฟื้นตัว ซึ่งสอดคล้องกับ Brzyska (2021) จัดอันดับประเทศในสหภาพยุโรปในแง่ของระดับความเปราะบางของเศรษฐกิจต่อผลกระทบของการระบาดใหญ่ของประเทศต่าง ๆ 27 ประเทศของสมาชิกสหภาพยุโรป พบว่าประเทศในสหภาพยุโรปมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ ต่อผลกระทบของการระบาดใหญ่ของ COVID-19 และคล้ายกับ Ahmad (2023) ประเมินผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด 19 ต่อนักท่องเที่ยวขาเข้า

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 รัฐบาลแต่ละประเทศควรลดความเข้มงวดในการใช้มาตรการการล็อกดาวน์ประเทศเพื่อฟื้นเศรษฐกิจด้านใดการท่องเที่ยว เนื่องจากความเสียหายทางเศรษฐกิจจากมาตรการการล็อกดาวน์ประเทศมีผลต่อการพัฒนาต่อภาคการท่องเที่ยว เพื่อที่จะสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศและพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของประเทศควรลดความเข้มงวดในการใช้มาตรการการล็อกดาวน์ประเทศ

1.2 ผลกระทบจากการศึกษาของผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่านโยบายล็อกดาวน์ สร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อภาคการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อประเทศที่มีรายได้ปานกลางซึ่งพึ่งพาการท่องเที่ยวอย่างมากรายได้เป็นตัวขับเคลื่อนสุขภาพ ผู้กำหนดนโยบายควรคำนึงถึงผลกระทบทางอ้อมก่อนที่จะกำหนดนโยบายในอนาคตในการกำหนดนโยบายเพื่อรับมือเกี่ยวกับโรคระบาด จึงควรที่จะคำนึงถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษา คือ การเพิ่มจำนวนประเทศที่ใช้ในการศึกษาและงานวิจัยนี้สนับสนุนหลักฐานที่แสดงถึงผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจของนโยบายโควิด โดยเน้นให้เห็นถึงความรุนแรงของความสูญเสียทางเศรษฐกิจในประเทศที่เศรษฐกิจพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นหลัก

2.2 ในการศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับความเสียหายทางเศรษฐกิจจะถ่วงดุลและชดเชยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้อย่างไร เพื่อทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวสู่ระดับก่อนเกิดโรคระบาด

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณาและช่วยเหลืออย่างสูงจากและการเสียสละเวลาอันมีค่าจากอาจารย์ ดร.คมกริช วงศ์แซ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ พงศ์จิรวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้การแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และควบคุมคุณภาพของวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยตระหนักถึง ความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ รวมถึงขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์คณะบัญชี และการจัดการที่มอบวิชาความรู้ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาก่อให้เกิดแนวความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้อยู่ไม่น้อย สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียง ผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (1996). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 4(1), 23-43.
- อรรวรรณ ตันศิริภักษ์ธรรม และคมกริช วงศ์แซ. (2014). สถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะถดถอยของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ: การประยุกต์ใช้ระดับและแนวโน้ม Quadrant. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 3(1), 41-55.
- Ahmad, N., & Li, S. (2023). Assessing the COVID-19 pandemic impact on tourism arrivals: The role of innovation to reshape the future work for sustainable development. *Journal of Innovation & Knowledge (NUJST)*, 8(2), 1-11.
- Brzyska, J. & Baran, S. I. (2021). Covid-19 Economic Vulnerability Index: EU Evidence. *Procedia Comput Science (NUJST)*, 25(192), 3551-3559
- Gao, Q., Liu, Y., Ayub, B., & Hussain, M. (2022). Does Health Crises Effect Tourism: Role of Financial Inclusion for Green Financial Development. *National Library of Medicine (NUJST)*, 20(10), 1-11.
- Golets, A., Farias, J., Pilati, R., & Costa, H. (2021). COVID-19 pandemic and tourism: The impact of health risk perception and intolerance of uncertainty on travel intentions. *National Library of Medicine (NUJST)*, 8(42), 2500-2513.
- Farzanegan, R. M., Gholipour, F. H., & Andargoli, E. A. (2020). International Tourism and Outbreak of Coronavirus (COVID-19): A Cross-Country Analysis. *Journal of Travel Research (NUJST)*, 60(3), 687-692.
- Herby, J., Jonung, L., & Hanke, S. (2022). A literature review and meta-analysis of the effects of lockdowns on COVID-19 mortality-II.
- Khalid, U., Okafor, E. L., & Burzynska, K. (2021). Does the size of the tourism sector influence the economic policy response to the COVID-19 pandemic. *Current Issues in Tourism (NUJST)*, 24(19), 2801-2820.
- Lopes, H. S., Remoaldo, C. P., & Ribeiro, V. (2021). Effects of the COVID-19 Pandemic on Tourist Risk Perceptions-The Case Study of Porto. *MDPI Journals (NUJST)*, 13(11), 1-29.
- Our World in Data. (2022). สถิติผู้ติดเชื้อโควิด -19 และสถิติผู้เสียชีวิตจากโควิด-19. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2022, จาก <https://ourworldindata.org/>
- Papadopoulos, E. (2021). Mapping travel behavior changes during the COVID-19 lock-down: a socioeconomic analysis in Greece. *European Transport Research Review*, 13(1), 1-19.